

Liikkeellisiä kohtaamisia maahanmuuttajanuorten kanssa, talvi 2007-2008

Osapuolet ja yhteistyökumppanit

Taiteilijat

Valosuunnittelija Riikka Vuorenmaa toimi projektin koordinaattorina ja yhteyshenkilönä eri suuntiin. Tanssija Marjo Selin ja sirkusammattilaiset Matti Selin ja Mette Ylikorva vetivät tapaamisia oppilaiden kanssa. Työryhmän perustama rovaniemeläinen Monitaideyhdistys Piste jatkaa projektia pilottivuoden jälkeen.

Ounaskosken yläasteen opettajat ja avustajat

Rovaniemen Ounaskosken yläasteelta maahanmuuttajaluokkien opettajat Irma Sarvola (irma.sarvola@rovaniemi.fi) ja Heidi Launonen. Myös luokkien avustajien ja muiden opettajien kanssa kohdattiin kerhotilanteissa.

Ounaskosken yläasteen oppilaat

Sarvolan oppilaat olivat niin sanotulla valmentavalla luokalla. He olivat asuneet Suomessa vähintään vuoden ja olivat siirtymävaiheessa ensimmäisen vuoden valmistavalta luokalta seuraavan vuoden integroituun opetukseen. Oppilaita oli Afganistanista ja Itä-Euroopan maista, tyttöjä ja poikia. Luokalla oli syksyllä 11 oppilasta, joista suurin osa ilmoittautui sirkuskerhoon. Heidi Launosen valmistavan luokan kuusi burmalaista (myanmarilaista) oppilasta saapui Suomeen vasta kesällä 2007 ja kaksi nigerialaista oppilasta syksyllä 2007. Kerhoon osallistui lisäksi muutamia afganistanilaistaustaisia oppilaita, jotka olivat asuneet Suomessa jo kolmisen vuotta. He opiskelevat jo integroiduilla luokilla. Projektin tavoitteena oli kohdata myös oppilaiden perheitä, ja innostaa heitä käyttämään kulttuuripalveluja.



piirros: Klaw Kay Reh

Taide meille ja heti! -hanke

Projekti oli osa valtakunnallista Taide meille ja heti -hanketta, jota koordinoi Valtion taidemuseo. Hanke ei tukenut projektia taloudellisesti, mutta auttoi samankaltaisten projektien verkostoitumisessa ja kokemusten vaihdossa. Hanke keräsi projektien kokemukset talteen työkalupakiksi kulttuurivähemmistöjen ja taidelaitosten välisen yhteistyön kehittämistä varten. Se julkaistaan internetissä syksyllä 2008.

Hankkeelta saatiin projektin suunnittelua ja etenemisen seurantaan jäsentäviä kaavakkeita. Riikka Vuorenmaa oli paikalla Helsingissä hankkeen alku- ja lopputapaamisissa. Valitettavasti kahteen hankkeen väliseminaariin ei pystytty osallistumaan.

Muut yhteistyökumppanit

Sirkuskoulu Taika-aika lainasi syksyllä välineitään korvauksetta. Kevällä kerho kokoontui useimmiten Taika-Ajan harjoitustiloissa. Pari Taika-ajan opettajaa tuurasi vakituisia ohjaajia kiireisimpinä aikoina. Oppilaiden loppunäytös oli osa Taika-ajan organisoimaa Rovaniemen sirkusviikkoa. Oppilaille ja heidän perheilleen tarjottiin

mahdollisuutta katsoa Taika-Ajan oppilasnäytöksiä ilmaiseksi. Yhteistyö Taika-Ajan kanssa jatkuu jatkoprojektissa entistä tiiviimpänä.

Rovaniemen teatteri tarjosi esitysvierailun Talven taikapyörä -esityksen omaisten näytökseen. Keväällä käytiin katsomassa Popol Vuh -esitys.

Suomen Nuorisosirkusliiton SirkusPyramidi-lehti julkaisi Riikka Vuorenmaan kirjoittaman jutun syksyn sirkuskerhosta joulukuun numerossaan. Alkusyksyllä 2008 julkaistaan sille jatko-osa, johon osan aineistosta ovat tuottaneet oppilaat itse.

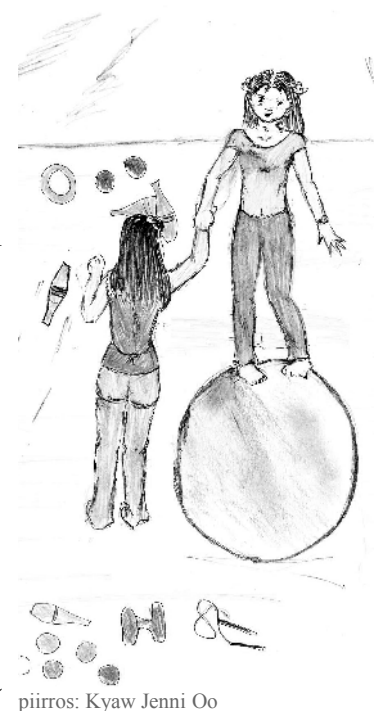
Projektin rahoittivat Jenny ja Antti Wihurin rahasto ja Lapin taidetoimikunta, mistä suuri kiitos.

Talous

Jenny ja Antti Wihurin rahasto ja Lapin taidetoimikunta varmistivat projektin onnistumisen myöntämällä apurahoilla. Wihurien rahastolta saatiin 5000€ syksyn ja kevään toimintaan ja Lapin taidetoimikunnan ylimääräisessä jaossa 1000€ syksyn toimintaan.

Apurahojen turvin voitiin maksaa ohjaajille tanssinopettajien työehtosopimuksen mukaiset palkkiot. Myös organisoinnista, dokumentoinnista ja esityksen valmistamisesta maksettiin palkkiot. Hyvin dokumentoidun pilottiprojektin jälkeen oli helppoa tehdä hyvä hakemus, jolla saatiin lisärahoitus kolmeksi seuraavaksi vuodeksi.

Projektille hankittiin sirkusvälineitä ja esitykseen puku- ja lavastusmateriaaleja. Ne jäivät jatkoprojektin käytettäväksi. Pieni osa rahasta meni esitysvierailuihin.



Liikkeelliset kohtaamiset

Projektissa aloitti syyskuussa 16 oppilasta. Oppilaiden määrä vaihteli eri tapaamiskerroilla kahdeksasta kuuteentoista.

Noin puolet oppilaista oli aina läsnä, puolet useimmiten. Muutama oppilas tuli mukaan myöhemmin syksyllä ja muutama lopetti. Siirtyminen Taika-Ajalle lisäsi kiinnostusta, ja oppilasmäärä kasvoi.

Tapaamisia oli syksyllä joka toinen viikko. Keväällä tavattiin useammin, loppuvaiheessa useita kertoja viikossa. Läsnä oli lähes aina kaksi sirkus- tai tanssiopettajaa ja avustaja. Harjoitukset dokumentoitiin valokuvaamalla ja pitämällä työpäiväkirjaa.

Harjoitukset alkoivat lämmittelyllä. Myös lopuksi pidettiin ryhmäytymistä edistävä leikkihetki. Näillä harjoituksilla tutustuttiin nykytanssiin, tanssin ja liikkeen peruselementteihin, sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäröivään tilaan. Lämmittelyinä tehtiin myös yksinkertaisia kehollisia matkimisharjoituksia joiden tavoitteena oli valmistaa kehon koordinaatiota ja liikeratoja sekä liikkumisen tilallisia tasoja. Pariharjoitukset puolestaan havainnollistivat oppilaille oman kehon painoa sekä luottamusta pariin. Leikinomainen liikkuminen annetun tehtävän mukaan antaa mahdollisuuden käyttää kehoa vapaasti ja kokea omaa kekseliästä liikkumisen iloa, minkä tanssin ja sirkuksen maailmassa tulisi olla keskeistä.

Syksy

Syksyn aikana oppilaat tutustuivat jongleeraukseen, lattia-, pari- ja ryhmäakrobatiaan, tasapainoiluun ja yksipyöräiseen. Välineet saatiin aluksi lainaksi sirkuskoulu Taika-Ajalta. Marraskuussa apurahojen varmistuttua hankimme omia välineitä. Muutamalla kerralla osa ajasta käytettiin katsomalla dvd:ltä sirkusesityksiä. Tämän tavoitteena oli antaa oppilaille haasteita ja käydä läpi termejä.

Syksyn päätteeksi oppilaille ja opettajille tarjottiin mahdollisuus käydä ilmaiseksi katsomassa Rovaniemen teatterin Talven taikapyörä -esityksen omaisten näytös ja sirkuskoulu Taika-Ajan oppilasnäytös. Taika-Ajan näytöksiin pyydettiin mukaan myös nuorten perheitä. Esitykset olivat oppilaiden vapaa-ajalla. Vain kaksi oppilasta käytti tilaisuuden. Kaikki opettajat katsoivat teatterin esityksen.

Syksyn viimeisellä tapaamiskerralla syötiin pikkupurtavaa ja juotiin mehua. Oppilaille kerrottiin kevään suunnitelmista ja heiltä kerättiin palautetta syksyn kerhosta. Tapaamiseen osallistui yli 20 Ounaskosken koulun oppilasta. Osa oli uusia kiinnostuneita.

Kevät

Keväällä harjoiteltiin enimmäkseen Taika-Ajan tiloissa. Siellä tutustuttiin tavalliseen ja rengastrapetsiin, rhönradiin, eri kokoiisiin trampoliineihin, vottivyyöhön, tiukkaan nuoraan ja tolppaan. Permannolla harjoiteltiin muun muassa pyramideja ja voltteja.

Pari kertaa tavattiin koululla. Silloin opeteltiin lisää sanastoa ja tutustuttiin sirkusesityksen valmistamiseen tallenteiden avulla. Kuvien avulla oppilailta kerättiin toiveita esiintymisasuista ja -maskeerauksesta sekä musiikista. Tytöt osallistuivatkin tiivistä näiden suunnitteluun.



valokuva: Kristiina Korpela

Kouluajalla käytiin katsomassa Monitaideyhdistys Pistein esitys Klovni, jonka nenä oli sininen ja Rovaniemen teatterin Popol Vuh -varjoteatteriesitys. Koko luokat ja opettajat olivat katsomassa niitä. Oppilaat pääsivät ilmaiseksi kaikkiin Rovaniemen sirkusviikon esityksiin, mitä muutamat hyödynsivätkin. Sirkus Finlandiaan olisi ollut tarjolla muutamia lippuja puoleen hintaan, mutta kukaan ei käyttänyt tilaisuutta.

Kevään loppuksi valmistettiin lyhyt esitys kulttuuritalo Wiljamiin. Esiintyjä oli lopulta 12, vaikka moni muukin osallistui esityksen harjoitteluun. Esitykseen tehtiin lavastus, valot ja puvut ammattilaisvoimin, oppilaiden avustuksella. Aulassa oli näyttely talven mittaan kuvatuista valokuvista. Oppilaat toivoivat, että katsomaan tulisivat kaikki koulutoverit. Ensimmäistä esitystä kutsuttiin katsomaan koulun muut luokat, toiseen esitykseen perheitä ja muita tuttavuuksia. Esityksistä tiedotettiin paikallislehdessä. Lipuista ei peritty hintaa. Katsojia oli yhteensä noin 170, ja heidän palautteensa oli loistavaa. Oppilaat olivat esityksestä innoissaan.

Palaute

Palautetta projektin kokemuksista kerättiin vuoden vaihteessa kaikilta osapuolilta. Arvioinnissa käytettiin hyväksi Taide meille ja heti! -hankkeen kysymyslomaketta. Arvioinnin avulla tarkennettiin ja parannettiin kevään ja jatkoprojektin suunnitelmia. Keväällä ohjaajat kirjasivat ajatuksiaan ja oppilailta saatiin vapaamuotoista palautetta.

Oppilaiden palaute syksyllä

Oppilailta kerättiin palautetta syksyn viimeisessä tapaamisessa. He ottivat kyselylomakkeen liiankin vakavasti, jolloin vapaamuotoinen palaute tyrehtyi. Kielen vuoksi vain kolme palautti lomakkeen, vaikka kaikki näyttivät olevan kiinnostuneita sen täyttämistä. Lomakkeita täyteltiin yhdessä, joten kolme vastausta kertonevat afganistanilaisten oppilaiden tuntemuksista ryhmänä.

Lomakkeen palauttaneet oppilaat sanoivat kerhon olleen kiva, kaikki oli kiinnostanut. Jongleeraus, tasapainopallo ja yksipyöräinen mainittiin vaikeina lajeina. Kysymys videoiden katselun tarpeellisuudesta oli huonosti muotoiltu. Vastauksista on vaikea päätellä, mitä mieltä oppilaat olivat. Yksi vastaaja ei ollut kertonut vanhemmilleen, millainen sirkuskerho on, kaksi oli. Ilmeisesti vanhempien kanssa ei oltu kuitenkaan keskusteltu sen enempää, sillä oppilaat eivät osanneet sanoa, mitä vanhemmat ajattelevat sirkuskerhosta.

Kaikki vastaajat toivoivat kerhon jatkuvan. He eivät eritelleet, mitkä asiat heitä erityisesti kiinnostaisivat ja mitkä eivät. Yksi mainitsi, ettei enää halua opetella jongleerausta. Kaikki haluaisivat nähdä esityksiä. Oman esityksen tekeminen kiinnostaa kahta, yhtä ei. Se myös jännittää kaikkia vastaajia. Kukaan ei osaa sanoa, millaisen esityksen haluaisi tehdä. Vastaajat toivoivat perheidensä ja kavereidensa tulevan katsomaan esitystä. Yksi mainitsi hieman epäselvässä vastauksessa myös muut afganistanilaiset. Kaksi ei halunnut kirjoittaa tai piirtää sirkuskerhosta (omalla tai suomen kielellä), yksi oli kiinnostunut.

Luokanopettaja kertoi, että burmalaiset oppilaat ovat pitäneet kerhosta. Heiltä ei saatu suoraa palautetta kieliongelmiensa vuoksi.

Kerhotunneilla oppilaat ovat osallistuneet ja olleet kiinnostuneita kaikesta. Sirkuksen vaatima keskittyminen yhteen asiaan kerrallaan on ollut välillä vaikeaa.

Oppilaiden palaute keväällä

Keväällä ei kerätty muodollista palautetta. Sen sijaan oppilaat kirjoittivat koulussa sirkusaiheesta loppukevällä. He myös piirsivät ja osa kirjoitti burmaksi. Kuvia on raportin kuvituksena. Alla lainauksia suomenkielisistä teksteistä.

Minun mielestäni se että sirkus on hyvä harrastus. Mutta mä en harrasta sitä. Minä menen sen takia sinne että mä haluan oppia sirkustemppeja. On kiva olla siellä kavereiden kanssa. - Ali

Minä tykkään tehdä pyramideja. Minä osaan vähän kävellä narulla. Jongleeraus on hauskaa. Hyppään vanteen läpi. Seison ison pallon päällä. Minä vähän kiipeän korkealle. Minä teen käsillä seisontaa. Minä osaan vähän trampoliini. Minä hyppään. - Nga Meh

Minä tykkään tehdä pyramideja. Minä en osaa kävellä narulla mutta haluan harjoitella. Jongleeraus on tosi hauskaa minusta. Esitämme erilaisia tehtäviä. Minä osaan hypätä trampoliinia. Minä haluan harjoitella trapetsia. Ikävintä on

kuperkeikka. Siinä menee pää sekaisin. Minä hyppään vanteen läpi. Minä seison ison pallon päällä. - Jenni Oo

Minä osaan kävellä narulla. Jongleeraus on hauskaa. Viimeksi minä heitin narulla esinettä. Polttopallo on kivaa. Esitämme erilaisia eläimiä. - Koy Reh

Trapetsia on kiva harjoitella. Minä ja Fatma harjoittelemme trapetsilla. Sen paikka on Sirkus Taika-Ajassa. Se kestää 2 tuntia. Ollaan siellä neljään asti. Siellä on Zamir, Ali, Peiman, Fatma, Surja ja burmalaiset tulevat. Meillä on esitys 16.5.08. - Surja

Minä harrastan sirkusta. Sirkus on kiva harrastus. Minä pidän trapetsista, koska minä harrastan sitä. Joskus koulun jälkeen me menemme Sirkus Taika-Aikaan. Siellä me pelaamme ensin ja minä ja Surja teemme temppuja. Minä osaan tosi hyvin, myös Surja. Kohta meillä on esitys, mutta ensin koululaiset tulevat sitten meidän vanhemmat. Minä luulen että meillä onnistuu. Koska se tuntuu sydämelläsi. - Fatma

Minä tykkään tehdä pyramideja ja trapetsia. Pyramidi ja trapetsi on hauskaa. Sirkuskerhossa pelaamme polttopalloa ja katsomme videota. Osaan tehdä vähän kiiwetä korkealle. Minä en osaa seisoa pallon päällä ja en osaa kävellä narulla. - Sophia

Sirkus alkoi syksyllä me menimme luokan kanssa sinne. Meillä oli ensin harjoitukset koulullamme mutta keväällä siirtyi toiseen rakennukseen. Sirkuksessa on monta erilaista juttua. Me teemme temppuja, me kiipeilemme tankoa pitkin, sitten pelaamme polttopalloa. Meidän luokasta tulee kolme oppilasta. Sirkuksessa on afganistanilaisia, burmalaisia ja minä kosovolainen. Meillä on yhden kerran viikossa kaksi tuntia. Minä kovasti tykkään sirkuksesta ja ajattelen jatkaa vaikka siirryn toiseen kouluun. - Kosovare

Kerhon vetäjien palaute

Tanssija-koreografi Marjo Selin opetti syksyllä ja oli kevään äitiyslomalla. Hän kertoi, että harjoitusten kerhomaisuus, hälinä ja keskittymättömyys häiritsivät häntä. Hänen omat tavoitteensa olivat kurinalaisempia. Koulun liikuntasalin huono akustiikka korosti meluisuutta. Syksyn viimeiset harjoitukset koulun ruokasalissa olivat mukavampia, sillä pienempi tila hillitsi menoa. Muuten tila ei kuitenkaan sovi liikunnan harrastamiseen. Kielellisen kommunikaation ongelmat eivät hidastaneet oppilaiden kehittymistä, mutta asianmukaisten vaatteiden puute ja epämääräiset aloitukset häiritsivät harjoittelua. Oppilaiden keskittyminen parani loppusyksyllä, kun he alkoivat löytää omia erityisiä kiinnostuksen kohteitaan. Marjon mielestä kaikkien turvallisuus liikuntatilassa on erityisen tärkeää, siksi keskittymistä ja kuuntelemista tulisi jatkossa korostaa. Marjo piti oppilaiden energisyydestä ja innokkuudesta sekä avoimmuudesta harjoituksia kohtaan.

Sirkusopettaja Matti Selinillä oli eniten opetuskertoja. Hän opetti läpi koko talven. Matti ohjasi loppuesitykseen trampoliininumeron ja harjoitutti kokonaisuuden kasaan. Matti kertoi, että hänelle suurin haaste oli kielellisen kommunikaation puute. Sirkustaitojen oppiminen perustuu paljolti mallisuoritukseen, joka opettajan pitäisi pystyä havainnollistamaan. Oppilaan suorituksesta on annettava palautetta, joka auttaa korjaamaan suoritusta oikeaan suuntaan. Ryhmänä tehtävissä asioissa opettaja ei voi yksin näyttää tavoiteltavaa suoritusta. Jatkossa onkin kehitettävä erilaisia kielestä

riippumattomia esitystapoja, kuten kuvia ja videoita. Matti kertoi, että hän muutti tapaansa käyttää suomea, jotta se olisi ymmärrettävämpää. Tämä ja muu uudenlainen havainnollistaminen oli opettavaista hänelle.

Matille oli uutta myös teini-ikäisten opettaminen. Vaikutti, että esimerkiksi hikoileminen oli joillekin oppilaille vastenmielistä. Miten opetuksesta saataisiin "katu-uskottavaa", eli miten se sidottaisiin oppilaiden maailmaan? Ikään liittyi myös sukupuolten välisiä sosiaalisia kuvioita, jotka vaikuttivat harjoituksiin. Matti harmitteli, että kielen puuttumisen vuoksi näistä nuorille tärkeistä asioista ei voinut keskustella.

Kolmas Matin pohtima asia oli oppilaiden vaihteleva motivaatio. Tämä on Matin mielestä yleistä koulun kautta tarjotussa harrastustoiminnassa. Jos oppilaat ovat itse löytäneet harrastuksen, on heillä selkeämpi motivaatio. Matin mielestä koulun tiloissa harjoittelun huono puoli oli se, että kerho mieltä koulupäivän jatkeeksi. Jatkossa tulisi kiinnittää huomiota siihen, miten toiminnasta saataisiin enemmän oppijalähtöistä, oppilaita sitoututtua kerhoon ja ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan.



valokuva: Riikka Vuorenmaa

Sirkusopettaja Mette Ylikorva aloitti loppusyksyllä ja opetti kevätkaudella. Hän harjoitutti loppunäytökseen ringastrapetsi- ja pyramidinumerot. Mette uskoi, että oppilaat saivat harjoituksissa kokemuksen itsensä toteuttamisesta ja aikuisten ihmisten hyväksynnästä. He löysivät uudesta kotikaupungistaan mielenkiintoista tekemistä. Mette korosti opettajan ja oppilaan välistä henkilökohtaista suhdetta. Hän pyrki luomaan itsestään helposti lähestyttävän mielikuvan. Se, että hän ei päässyt osallistumaan loppuesitykseen, jätti Metelle haljun olon.

Mette muistutti palautteessaan, että aina kaikkien ei tarvitse osallistua koko ajan. Joskus on hetkiä, jolloin voi vain istua vieressä ja katsella muiden tekemistä. Oppilaille on osattava antaa tilaa. Kun jokin asia kiinnostaa, siihen liitytään mukaan. Meten mielestä oppilaiden motivointi oli Taika-Ajalla helppoa. He halusivat valmistautua esitykseensä.

Mette koki, että tiedottamisessa olisi kehittämistä. Tarvittaisiin tiedotustaulu, josta kaikki voisivat käydä tarkistamassa harjoitusajat ja -paikat. Näin säästyttäisiin tilanteelta, että koulutunneilta lintsattaisiin sirkuksen varjolla tai oltaisiin väärässä paikassa väärään aikaan.

Jatkossa ohjaajien sitoutuminen projektiin on äärimmäisen tärkeää sen onnistumisen kannalta. Meten mielestä esityksen valmistaminen on todellinen kehityksen paikka niin oppilaille kuin ohjaajille ja se on hyvä pitää mukana jatkoprojekteissa, jos oppilaat niin haluavat. Oppilaiden on hyvä nähdä erilaisia nuorten tekemiä esityksiä ennen kuin heidän kanssaan aletaan rakentaa omaa esityskokonaisuutta tai numeroa. Mette toivoisi, että muutama ensimmäisen talven oppilas kiinnostuisi ryhtymään apuohjaajiksi uusiin aloittaviin maahanmuuttajaryhmiin.

Riikka Vuorenmaa toimi projektin koordinaattorina. Hän oli mukana opettajien apuna ja dokumentoijana lähes kaikissa tapaamisissa. Riikka piti muutaman skenografiaa ja

esityksen valmistamista käsittelevän opetustunnin koululla. Hän vastasi esityksen lavasteista ja valoista, ja järjesteli myös muun skenografian toteuttamista.

Myös Riikka koki koulun tiloissa vietetyn syksyn melko kaoottisena. Taika-Ajan tila oli selkeästi parempi harjoittelulle, mutta toisaalta koululla oli Riikan mielestä hyvä aloittaa ja koota ryhmä kasaan syksyllä. Missä sitten kokoonnutaankaan, pitäisi yhteistyön koulun kanssa olla tarkempaa ja suunnitellumpaa.

Suurin ongelma oli Riikan mielestä ohjaajien kiireisyys. Vastuuvuoroista ja aikatauluista sovittiin aina viime tingassa, mikä hankaloitti yhteydenpitoa koulun ja oppilaiden kanssa. Oman väsymyksen vuoksi hän ei ehtinyt pitää yhteyttä yllä kouluun ja perheisiin niin paljon, kuin olisi halunnut.

Yhteisen kielen merkitys kommunikaatiossa yllätti, vaikka sen puuttumiseen kuvitteli varautuneensa. Oli paljon asioita, joista olisi halunnut puhua oppilaiden kanssa. Riikan kokemuksen mukaan ohjaajat tutustuivat oppilaisiin liikkuvina, tekevinä yksilöinä, mutta eivät heidän ajatuksiinsa. Myös perheet jäivät etäisiksi.

Riikka toivoi, että oppilaat innostuisivat myös katsomaan esityksiä. Muutaman kohdalla tämä toteutui, suurin osa ei ainakaan ilmaissut olevansa kovin kiinnostunut esityksistä.

Riikka uskoi, että harjoittelu lisäsi oppilaiden keskittymiskykyä ja tavoitteellisuutta. Ryhmä alkoi pitää huolta työrauhasta. Loppunäytös oli Riikan mielestä kaikille merkittävä etappi. Hänelle oli tärkeää ottaa oppilaat mukaan skenografian suunnitteluun. Myös Marjon tanssilliset alkuharjoitukset tekivät vaikutuksen. Niissä opeteltiin todella monipuolisia asioita ihan huomaamatta.

Luokanopettajien palaute

Opettajien kesäloman vuoksi heidän palautteensa ei ehtinyt tähän loppuraporttiin. Sitä kerätään syksyllä, kun jatkoprojektia aletaan toteuttaa. Keskustelujen pohjalta vaikutti, että opettajat olivat innostuneita sekä kerhosta että esityksestä ja tyytyväisiä teatterivierailuista. Tiedonkulkuun hekin toivoivat parannusta.

Tavoitteiden toteutuminen

Melkein kaikkien projektin alussa asetettujen tavoitteiden voi katsoa toteutuneen hyvin. Keväällä petrattiin niissä asioissa, jotka syksyllä jäivät vajaiksi. Ainoa huomattava puute on, että nuorten perheitä ei saatu mukaan kohtaamisiin. Tiedonkulku koulun ja Piste välillä oli varsinkin loppukevällä hataraa. Jatkossa onkin panostettava koulun ja projektin yhteistyöhön sekä kontaktin ottamiseen oppilaiden perheisiin.

Nuoret todella paneutuivat sirkukseen. Omien numeroiden valmistaminen esitykseen oli viime silaus harrastukseen sukeltamisessa. He oppivat myös alan sanastoa ja harjoittelukulttuuria.

Vaikeinta on sanoa mitään siitä, mitä kerhosta välittyi vanhemmille asti. Monet heistä olivat katsomassa loppuesitystä. Oppilaille jeattiin muutamia kopioita esitystallenteesta ja



piirros: Vanessa Uyiosunde

valokuvista. Ne katsottaneen joka kodissa. Tietoa vanhemmat saivat myös heille lähetetyistä suomen kielisistä infokirjeistä ja suomeksi ja burmaksi tehdystä käsiohjelmasta.

Muutamien oppilaiden kehonhallinta oli projektin alkaessa heikko. Projektin aikana he saivat kehonsa haltuunsa, ja kehittyivät huomasti. Nekin oppilaat, joiden kehonhallinta oli alusta lähtien hyvä, oppivat uusia liikkumisen muotoja. Kaikki oppilaat näyttivät edistymisen perusteella harjoitelleen myös omalla ajalla. Lämmittely- ja venyttelyharjoitteet tuntien alussa antoivat heille välineitä omatoimiseen kehonhuoltoon.

Mitä kiinnostavampi asia oli esillä, sitä selkeämmin nuoret alkoivat pitää huolta ryhmän yhteisistä säännöistä. Esityksessä he hoitivat itse toistensa numeroiden valmistelut ja avustamisen. Viimeistään esityksessä hahmottui, miten riippuvaista esityksen onnistuminen on yhteistyöstä ja yhteishengestä. Oppilaat jännittivät toistensa puolesta, mikä sekin on tärkeä kokemus.

Ohjaajat saivat kokemusta ohjaamisesta ilman kielellistä kommunikaatiota ja ilman yhteisiä kulttuurillisia kokemuksia. He oppivat uusia havainnollistamismenetelmiä. Oppilasjoukon ryhmädynamiikassa oli joitain erityispiirteitä, jotka todennäköisesti johtuivat heidän siirtolaistaustastaan. Varsinaisia kulttuurillisia erityispiirteitä ei ohjaajien kokemuksen mukaan noussut esiin.

Myös luokanopettajat saivat tuntuman oppilaidensa harrastukseen. Työpäiväkirjan, tapaamisten ja esitysviereilujen kautta koulun opettajille hahmottui kuva siitä, miten ja millä periaatteilla kerhoa vedettiin. Yhteydet teatteriin ja Taika-Aikaan kulkivat kerhon vetäjien kautta, joten niihin koulu ei varmaankaan saanut entistä läheisempää kontaktia.

Paitsi vakituiset ohjaajat, myös muutama Taika-Ajan opettaja sai ensikokemuksen maahanmuuttajaryhmän ohjaamisesta. Esitysvierailut tekivät ryhmää tutuksi Rovaniemen teatterille.

Esityksiä tehtiin kaksi, jotta oppilaat saavat kokemuksen toistosta. Ensi-esitykseen liittyvä huumaava jännitys purkautui, toinen esitys oli jo rennompaa. Jännitys on esiintyjälle hyödyllinen tunne. Se varmistaa, että esiintymään lähdetään tosissaan.

Projektia esiteltiin Sorin Sirkuksen järjestämässä Sosiaalisen sirkuksen seminaarissa Tampereella toukokuussa. Siitä kirjoitettiin Suomen NuorisoSirkusLiiton SirkusPyramidi-lehteen yksi artikkeli syksyllä ja toinen kesällä. Projekti esiteltiin Taide meille ja heti! -hankkeen lopputapaamisessa. Työsuunnitelmaa ja väliraporttia on annettu kaikkien kiinnostuneiden luettavaksi.

Kokemukset ja opit

Oppilaiden motivaatio

Pilottiprojektissa lähdettiin siitä oletuksesta, että kaikki haluavat oppia sirkusta ja tanssia. Se ei tietenkään pidä paikkaansa. Kerho on vapaaehtoista harrastustoimintaa ja se pitäisi tulevaisuudessa saada selvitettyä heti alkuun, ettei kukaan ole mukana pelkästä velvollisuuden tunnosta. Yhdenkin oppilaan motivaation puute vaikeuttaa muiden keskittymistä. Toisaalta voi ajatella, että joillekin oppilaille tekee hyvää tulla vedetyksi toimintaan, josta he eivät itse ole aluksi kiinnostuneita. Ja, kuten selvisi, kenelläkään oppilaista ei ollut mitään käsitystä sirkuksesta ennen kerhon alkua. Mielikuva syntyy pikkuhiljaa, ensimmäisen tapaamiskerran jälkeen nuori tuskin pystyy itsekään tiedostamaan, kiinnostaako tällainen harrastus häntä vai ei. Kehollisten taitojen lisäksi

kerhon tavoitteen on vahvistaa myös ryhmätyötaitoja ja osallisuutta suomalaisessa kulttuurielämässä.

Selkeämpien tavoitteiden ja osatavoitteiden asettaminen voisi auttaa projektin jäsentämisessä. Nyt kerhot toteutettiin ilman opetussuunnitelmaa. Tarkempi suunnittelu ja päämäärien tiedostaminen helpottaisivat ainakin kerhon vetäjien oloa. Jos nämä saadaan välitetyksi oppilaillekin, auttanevat ne heitäkin keskittymään.

Oppilaiden motivaatio kasvoi keväällä ensin, kun siirryttiin Taika-Ajan tilaan ja sitten pikku hiljaa esityksen lähestyessä. Niille, jotka päättivät esiintyä, esitys oli erittäin tärkeä päämäärä. Osa kuitenkin vetäytyi esityksestä ja viimeisistä harjoituksista. Syy jäi epäselväksi. Oliko se epäonnistumisen pelkoa, epäluottamusta esityksen ohjaajien taitoihin vai oliko yksinkertaisesti kyse vain luonteenlaadusta, jota esiintyminen ei kiinnosta?

Keskittyminen

Kaikille pitäisi taata työrauha ja mahdollisuus harrastaa ilman ylimääräisiä häiriötekijöitä. Keskittyminen opittavaan asiaan vaikuttaa myös oppilaiden turvallisuuteen, kun on kyse hyvin fyysisistä ja vaativista taidoista. Kerholla pitäisi olla yhteisesti sovitut säännöt, jotka tukevat tasapuolista huomiota ja harjoittelurauhaa. Esimerkiksi myöhästymiset ja kerhon aloituksen venyminen söivät hermoja syksyllä. Kerhossa ei tietenkään saa kiusata ketään tai tapella keskenään. Kerhossa harrastetaan kerhon aihepiirin kuuluvia asioita. Ja niin edelleen.

Miten säännöt sovitaan? Miten ne selvitetään oppilaille? Mitä seuraamuksia sääntöjen rikkomisesta tulee? Ovet pannaan kiinni, eikä mukaan pääse jos myöhästymiseen ei ole pätevää syytä, rikkomuksista joutuu jäähylle jne? Entä miten säännöistä pidetään kiinni, kun vahvaa yhteistä kieltä tai tapakulttuuria ei ole? Oppilailla pitäisi olla mahdollisuus kertoa oma versionsa tapahtumista ennenkuin esimerkiksi joutuvat jäähylle.

Harjoittelu muuttui keskittyneemmäksi ja kaikki toiminta rauhallisemmaksi, kun koululta siirryttiin Taika-Ajalle. Monipuoliset välineet motivoivat. Oppilaat myös huomasivat, etteivät he opi uusia asioita tai edisty, mikäli eivät seuraa opetusta. Ryhmä osasi pitää jäseniään ruodussa, jos järjestyksen edut olivat selvät.

Esityspäivän kulusta voi olla erityisen tyytyväinen. Siihen kuului lämmittely, valmistautuminen, rauhoittuminen – ja keskittynyt esiintyminen. Rauhoittuminen jännittävällä hetkellä oli yksi hienoimpia oppeja, jonka projekti pystyi antamaan.

Koulun ja kerhon suhde

Sillä, että kerho järjestettiin aluksi koulun tiloissa, oli sekä hyviä että huonoja puolia. Oppilaiden oli helppo tulla kerhoon, kun se jatkui heti koulun perään. Esitysvierailuihin osallistumattomuus osoitti, että oppilaat eivät helposti lähde liikkeelle koulun jälkeisellä vapaa-ajallaan. Koulu oli tilana tuttu ja yhteydenpito koulun kanssa oli luontevaa, kun luokanopettajat ja ohjaajat tapasivat aina kerhon alussa.

Huono puoli oli, että koulun tiloissa pidettynä kerho mieltyi pakolliseksi koulun jatkeeksi, jossa koulun ilmapiiri, roolit, säännöt ja ongelmat olivat voimassa. Eri tilassa tapahtuva vapautuminen koulun ilmapiiristä muutti ainakin joidenkin oppilaiden olotilaa. Harjoittelu muissa tiloissa myös luo oppilaille yhteyksiä paikallisyhteisöönsä, mikä edesauttaa harrastuksen jatkumista projekin jälkeen.

Projekti oli lähtökohtaisesti koulun ja taiteen ammattilaisten välinen. Luokanopettajien kanssa kuitenkin pidettiin yhteyttä lähinnä käytännön asioista. Sisällöllistä yhteistyötä

tehtiin vähemmän kuin aluksi ajateltiin. Koulussa käsiteltiin sirkusta muutamilla tunneilla, mikä tuotti materiaalia käsiohjelmaan.

Kouluyhteisölle olisi pitänyt tiedottaa projektista laajemmin. Ongelmia syntyi, kun oppilaat käyttivät sirkusta tekosyynä koulusta lintaamiseen. Tämä paljastui vasta, kun heidän aineenopettajansa otti yhteyttä ja kertoi tilanteesta.

Oppilaiden perheet ja muu lähipiiri

Suoraa kontakti oppilaiden perheisiin jäi puuttumaan. Perheet on saatava kohtaamisiin paikan päälle. Kirjallinen yhteydenpito on heille vaikeaa ja ehkä ahdistavaakin. Vaikka ongelma tiedostettiin jo syksyllä, sitä ei osattu ratkaista sitä keväälläkään. Esityksen katsominen jäi vanhempien suorimmaksi kontaktiksi projektiin.

Jatkossa yhteydenpitoa helpottaa yhteistyö MoniNetin kanssa: heillä on jo keskusteluyhteys. Myös tulkkeja voidaan käyttää. Toimintaa esitellään oppilaiden lähipiirille: sisaruksille, kavereille, koto-kavereille ja MoniNetin väelle muun muassa demo-esitysten avulla.

Jatko

Suomen kulttuurirahaston Myrsky-hanke myönsi jatkoprojektille 60 000 euroa seuraavan kolmen vuoden ajalle. Lapin lääninhallitus myönsi 2000 euroa ensi talvelle. Näiden apurahojen turvin projektia voidaan jatkaa ja kehittää.

Jatkossa tiivistetään yhteistyötä Taika-Ajan kanssa. Uutena kumppanina mukaan tulee kulttuurien kohtaamispaikka MoniNet, jonka kautta toivottavasti tavoitetaan oppilaiden perheet paremmin.

Säännöllisiä harjoituksia jatketaan ensimmäisen vuoden opeista viisastuneena. Lisäksi järjestetään lyhyitä työpajoja muiltakin taiteen aloilta. Oppilaat tulevat näkymään entistä enemmän sekä paikallisesti että kansallisesti.



valokuva: Riikka Vuorenmaa